

Briselē, 6.9.2023.
COM(2023) 501 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Par digitalizāciju sociālās nodrošināšanas koordinācijā – brīvas pārvietošanās
atvieglināšanu vienotajā tirgū**

1. Ievads

Šogad tiek atzīmēta **gan vienotā tirgus¹, gan Eiropas Savienības pilsonības 30. gadadiena**, vēršot uzmanību uz **pārvietošanās brīvību kā būtisku Eiropas integrācijas sasniegumu**. Vairāk nekā 55 % pilsoņu uzskata, ka šī brīvība veicina Eiropas integrāciju, ir noderīga darba tirgum un privātpersonām kopumā, bet 84 % pilsoņu uzskata, ka tā nes labumu viņu valsts ekonomikai². ES iekšējā mobilitāte ļauj cilvēkiem “piedzīvot Eiropu” – piekļūt plašākām iespējām izglītībā, darbā un privātajā dzīvē, kā arī iespējai apgūt jaunas prasmes. Tā arī palīdz uzlabot darba ražīgumu un novērst darbaspēka un prasmju nepietiekamību³.

ES iekšējā mobilitāte galvenie rādītāji

2021. gadā

ES iekšējās darba ņēmēju mobilitātes 2022. gada pārskata un Eurostat dati.

Eiropas integrācijas pirmsākumos radītie **sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas noteikumi⁴ aizsargā cilvēku sociālā nodrošinājuma tiesības, pārvietojoties Eiropas ietvaros**. Tie garantē, ka cilvēki turpina saņemt pabalstus (piemēram, vecuma pensijas, bezdarba vai ģimenes pabalstus) un veselības aprūpi, arī ceļojot vai pārvācoties uz citu ES dalībvalsti. Šo noteikumu modernizāciju pašlaik apspriež Eiropas Parlaments un ES Padome⁵.

¹ Komisijas paziņojums “Vienotajam tirgum 30 gadu”.

² Eiropas Komisijas aptaujas: “ES iekšējā mobilitāte pēc pandēmijas”, pieejama tīmekļa vietnē: Darbaspēka mobilitāte ES iekšienē pēc pandēmijas, 2022. gada decembris – Eiropas Komisijas aptauja (europa.eu) un [“Eiropas Savienības pilsoņi un demokrātija”, 2020. gada jūlijs](#).

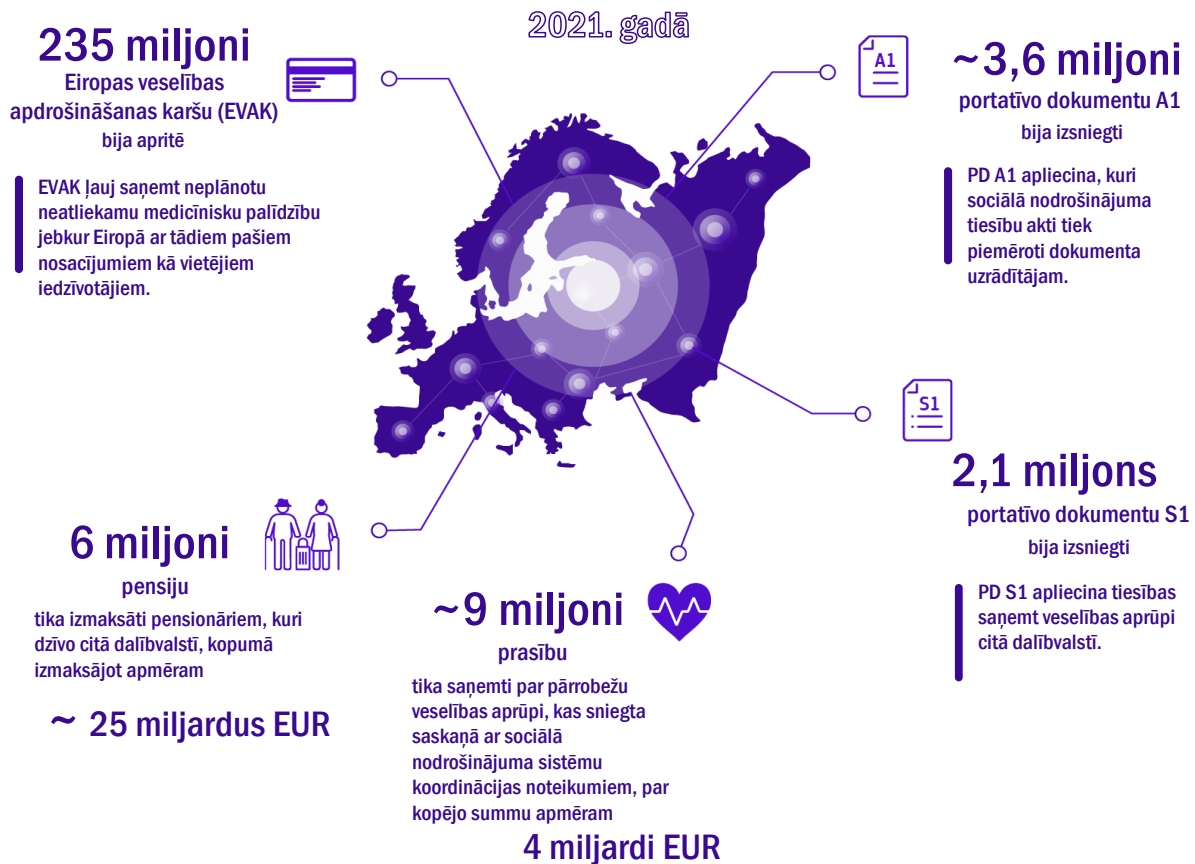
³ Eiropas Parlamenta Izpētes dienests (2020) – Koronavīruss un Eiropas integrācijas trūkuma radītās izmaksas un OECD ekonomikas apsekojums. Eirozona 2021, OECD Publishing, Paris.

⁴ Regula (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu un Regula (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004. Šīs regulas attiecas arī uz Norvēģiju, Islandi, Lihtenšteinu un Šveici. Īpaši noteikumi ir ietverti arī nolīgumos ar Apvienoto Karalisti.

⁵ COM (2016) 815 final.

Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācija

galvenie rādītāji

2022. gada statistikas ziņojuma "Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas īss pārskats" dati (par 32 ES/EBTA valstīm un Apvienoto Karalisti)

Vienlaikus aizvien vēl ir **nozīmīgs potenciāls pilnveidot sociālā nodrošinājuma sistēmu koordināciju un uzlabot taisnīgu darbaspēka mobilitāti, turpinot šīs jomas digitalizāciju** kā daļu no centieniem paātrināt digitālo pārkārtošanos Eiropā, samazināt administratīvo slodzi un uzlabot Eiropas ekonomikas konkurētspēju.

Pilsoņi un uzņēmumi pārobežu situācijās bieži vien sastopas ar izaicinājumiem saskarē ar sociālā nodrošinājuma iestādēm, darba inspekcijām un veselības aprūpes sniedzējiem. Sociālā nodrošinājuma tiesību apliecināšanas un pārbaudīšanas procedūras var būt laikietilpīgas un administratīvi sarežģītas, jo tās bieži paredz personas fizisku klātbūtni un fiziskus dokumentus – "portatīvos dokumentus"⁶, ieskaitot Eiropas veselības apdrošināšanas karti (EVAK). Uzņēmumi var saskarties ar administratīvajiem izdevumiem un šķēršļiem, jo īpaši nosūtot darbiniekus īslaicīgi strādāt ārzemēs⁷. Šie apgrūtinājumi var atturēt pilsoņus, kuri vēlētos izmantot savas tiesības brīvi pārvietoties, un uzņēmumus, kuri būtu gatavi darboties ārzemēs un gūt labumu no vienotā tirgus. Tie tika izvirzīti kā pilsoņiem svarīgi jautājumi Konferencē par Eiropas nākotni un Pilsoņu paneldiskusijā par mācību mobilitāti⁸.

⁶ Sk. [Sociālā nodrošinājuma tiesību standartveidlapas – Your Europe \(europa.eu\)](https://your-europe.europa.eu/).

⁷ Saskaņā ar 2020. gada [Komisijas apsekojumu](#) par šķēršļiem viens no galvenajiem šķēršļiem vienotajā tirgū ir administratīvā slodze, ko rada noteikumi par darba ņēmēju norīkošanu darbā ārzemēs.

⁸ [Konferences par Eiropas nākotni nobeiguma ziņojums](#) un [Mācību mobilitātes paneldiskusijas ieteikumi nr. 20](#).

Neraugoties uz pēdējos gados ieviestajām iniciatīvām informācijas apmaiņas uzlabošanai, sociālā nodrošinājuma iestādes, veselības aprūpes sniedzēji un darba inspekcijas arī saskaras ar grūtībām piekļūt datiem un kopīgot datus valstu sistēmu nepietiekamās sadarbības dēļ. Izmaksas rada arī, piemēram, tiesību apliecinājuma dokumentu izsniegšana un pārbaudīšana, regulāra mainīšana, kā arī ar portatīvajiem dokumentiem un EVAK neatbilstošu izmantošanu saistītais krāpniecības un kļūdu risks⁹.

Eiropas Parlaments¹⁰, dalībvalstis, sociālā nodrošinājuma iestādes un sociālie partneri arī ir aicinājuši rīkoties ES un valstu līmenī, lai vēl vairāk vienkāršotu procedūras iedzīvotājiem un uzņēmumiem, samazinātu administratīvos šķēršļus un veicinātu plašāku sadarbību, savā starpā savienotas un automatizētas sociālā nodrošinājuma sistēmas. Tas bija viens no galvenajiem secinājumiem 2023. gada 1. martā notikušajā augsta līmeņa konferencē par digitalizāciju sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijā (*ESSPASS*) un darba kartēm (*Digitalisation in social security coordination (ESSPASS) and labour cards*), kurā arī izskanēja aicinājums viest lielāku skaidrību attiecībā uz dažādām ES iniciatīvām un to, kā tās cita citu papildina.

Atsaucoties uz šiem aicinājumiem un nolūkā risināt izaicinājumus, ar kuriem saskaras pilsoņi un uzņēmumi, šajā paziņojumā ir dots esošo iniciatīvu pārskats kopējās digitālās ainavas kontekstā un piedāvāti turpmāki pasākumi, kas būtu īstenojami īstermiņā un vidējā termiņā.

Turpmāka šīs jomas digitalizācija var:

- mazināt administratīvos šķēršļus un izmaksas mobilajiem pilsoņiem un uzņēmumiem, kuri darbojas ārzemēs, ieskaitot mazos un vidējos uzņēmumus (MVU), nodrošinot labāku digitālo pieredzi saskarē ar valsts iestādēm sociālā nodrošinājuma jautājumu risināšanā;
- uzlabot publisko pakalpojumu kvalitāti un sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas procesu efektivitāti;
- ar labāku sadarbību, automatizāciju un datu kopīgošanu pilnveidot informācijas apmaiņu un sadarbību starp iestādēm;
- samazināt kļūdu un sociālā nodrošinājuma krāpniecības riskus, ieskaitot saistībā ar dokumentu viltošanu, tādējādi stiprinot cilvēku aizsardzību un taisnīgu darbaspēka mobilitāti.

Šis paziņojums ir pienesums ES centieniem paātrināt Eiropas digitālo pārkārtošanos un veicināt antropocentrisku pieeju digitalizācijai. Būtisks **Digitālās desmitgades politikas programmas**¹¹ mērķis ir nodrošināt, lai mūsu digitālā vide būtu iekļaujoša un publiskie pakalpojumi un veselības un aprūpes pakalpojumi būtu pieejami ikvienam uzticamā un drošā tiešsaistes vidē. Programmā ir noteikti konkrēti mērķi publisko pakalpojumu digitalizācijai, proti 100 % galveno publisko pakalpojumu jābūt pieejamiem tiešsaistē līdz 2030. gadam. Digitālās desmitgades politikas programmā arī ir iekļauti mērķi, kas attiecas uz digitālajām prasmēm, piemēram, lai 80 % iedzīvotāju vecumā no 16 līdz 74 gadiem būtu vismaz pamata digitālās prasmes. Digitālo prasmju uzlabošana ir viens no galvenajiem **Eiropas Prasmju**

⁹ Par krāpniecības un kļūdu gadījumiem, kas saistīti ar portatīvajiem dokumentiem un EVAK neatbilstošu izmantošanu, sk. [Krāpšana un kļūdas ES sociālās nodrošināšanas koordinācijā](#) un [Pārrobežu veselības aprūpe ES sociālās nodrošināšanas koordinācijā – 2021. pārskata gads](#).

¹⁰ Sk. Eiropas Parlamenta rezolūcijas: [P9_TA\(2020\)0371](#); [P9_TA\(2020\)0284](#); [P9_TA\(2021\)0007](#); [P9_TA\(2021\)0249](#); [P9_TA\(2020\)0176](#); [P9_TA\(2021\)0473](#) ; [P9_TA\(2023\)0203](#).

¹¹ [Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums \(ES\) 2022/2481 \(2022. gada 14. decembris\), ar ko izveido politikas programmu “Digitālās desmitgades ceļš 2030. gadam”](#). Saskaņā ar neseno [Eiropas Prasmju aptauju](#) 74 % ES pilsoņu uzskata, ka digitālās tehnoloģijas viņu dzīvē līdz 2030. gadam būs svarīgas, jo īpaši – piekļūstot pakalpojumiem tiešsaistē arī citās ES dalībvalstīs.

gada¹² mērķiem.

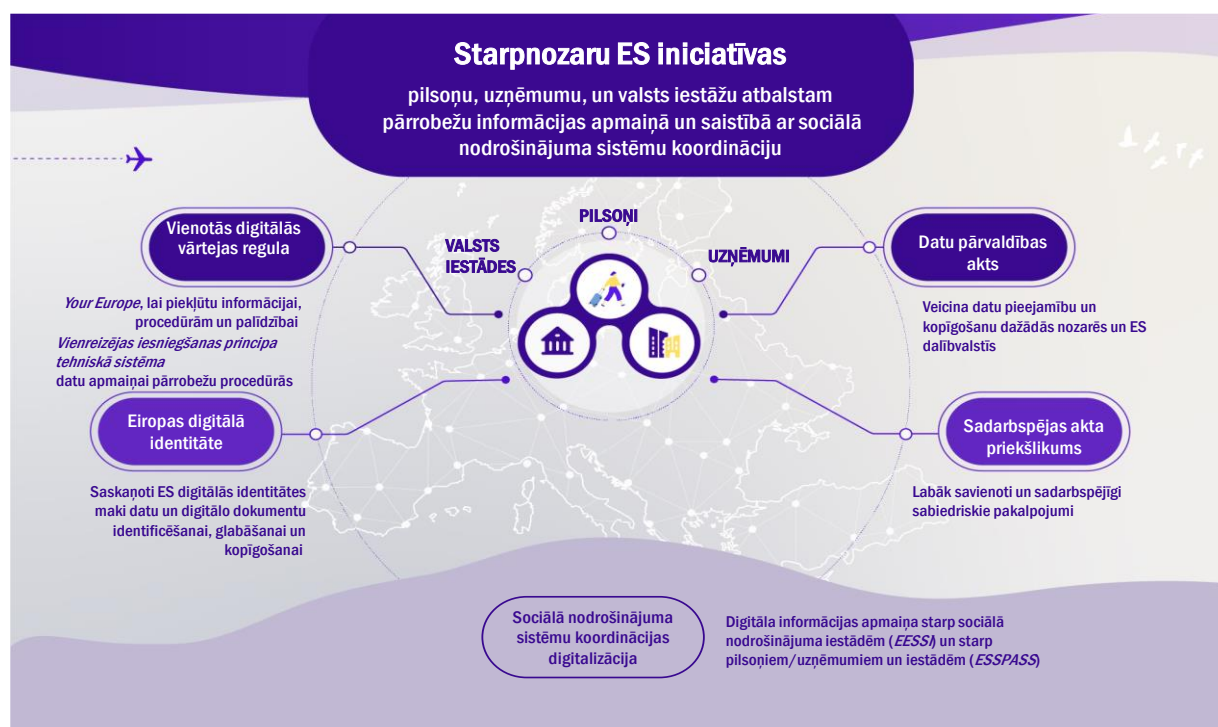
Eiropas deklarācijā par digitālajām tiesībām un principiem digitālajai desmitgadei¹³ ir atkārtoti uzsvēta cilvēku centrālā loma digitālās pārkārtošanās procesā, izceļot datu aizsardzības un drošības, kā arī iekļautības un pieejamības nozīmi. Cilvēkiem arī jābūt brīvībai izvēlēties, vai viņi vēlas izmantot digitālos rīkus.

2. Digitalizācijas iespēju izmantošana pārvietošanās brīvības un taisnīgas darbaspēka mobilitātes atbalstīšanai

2.1. Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijai būtiskas starpnozaru ES iniciatīvas

Publisko pakalpojumu digitalizācijai ir būtiska nozīme, veidojot mūsdienīgas, efektīvas pārvaldes iestādes, kas reaģē uz pilsoņu un uzņēmumu vajadzībām, nodrošinot tiem pieejamu un vienotu digitālo pieredzi, un veicina Eiropas vienotā tirgus sekmīgu darbību.

ES līmenī ir īstenoti ievērojami centieni virzībā uz šiem mērķiem. Vairākas starpnozaru ES iniciatīvas pārrobežu digitālo publisko pakalpojumu attīstības veicināšanai veido stabilu pamatu turpmākai digitalizācijai sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas jomā.

Vienotās digitālās vārtejas regula¹⁴ paredz, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai līdz 2023. gada 12. decembrim 21 administratīvā procedūra pilsoņiem un uzņēmumiem būtu pieejama un izpildāma pilnībā tiešsaistē¹⁵, valstu procedūrām piekļūstot vietnē **Your Europe**¹⁶, un rezultāti

¹² [Eiropas Prasmju gads](#).

¹³ [Eiropas deklarācija par digitālajām tiesībām un principiem digitālajai desmitgadei](#).

¹⁴ [Regula \(ES\) 2018/1724](#), ar ko izveido vienotu digitālo vārteju, lai sniegtu piekļuvi informācijai, procedūrām un palīdzības un problēmu risināšanas pakalpojumiem, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1024/2012.

¹⁵ Šīs procedūras attiecas uz situācijām saistībā ar strādāšanu, mācīšanos, pensionēšanos, pārcelšanos uz citu valsti vai uzņēmējdarbības veikšanu (gan valsts, gan pārrobežu kontekstā), pilnībā digitalizējot tādas procedūras kā automobiļa reģistrēšanu vai pieteikšanos pensijai un novēršot papīra dokumentu nepieciešamību.

¹⁶ https://europa.eu/youreurope/index_en.htm.

būtu saņemami elektroniski. Trīs no šīm procedūrām ir saistītas ar sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas jomu: pieprasījums noteikt, kuri sociālā nodrošinājuma tiesību akti uz personu attiecas (rezultāts ir portatīvais dokuments A1), Eiropas veselības apdrošināšanas kartes pieteikumi un pensiju aprēķina pieprasījumi.

Vienreizējas iesniegšanas principa tehniskā sistēma tiek izstrādāta, lai valstu iestādes varētu automātiski apmainīties ar šai 21 procedūrai nepieciešamajiem dokumentiem un informāciju, kā tas paredzēts Vienotās digitālās vārtejas regulā. Mērķis ir vairākkārt izmantot informāciju, kas jau ir pieejama elektroniskā formā citās pārvaldes iestādēs Eiropā, lai pilsoņiem un uzņēmumiem netiktu uzkrata papildu slodze.

Eiropas digitālās identitātes regulējums¹⁷ cilvēkiem un uzņēmumiem ļaus identificēties un savā Eiropas digitālās identitātes makā glabāt plašu elektronisko dokumentu klāstu, piemēram, vadītāja apliecības, elektroniskās receptes (e-receptes) un citus medicīnas dokumentus, izglītības un profesionālās kvalifikācijas dokumentus un sociālā nodrošinājuma apliecinājumus.

Ar **piedāvāto Sadarbspējīgas Eiropas aktu**¹⁸ tiks izveidots sadarbības satvars valsts pārvaldes iestādēm visā ES, lai vienotos par kopīgiem sadarbspējas risinājumiem un palīdzētu veicināt to atkalizmantošanu, izstrādājot pārrobežu publiskos pakalpojumus. Pateicoties plašākai sadarbspējai, labākiem starpsavienojumiem starp digitālajām valsts pārvaldes iestādēm un labākai datu kopīgošanai visās nozarēs un ES dalībvalstīs, gan cilvēki, gan uzņēmumi gūs labumu no efektīvākiem publiskajiem pakalpojumiem.

2.2. Digitālās iniciatīvas sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas jomā

Papildus starpnozaru ES iniciatīvām ir ieviestas arī īpašas iniciatīvas sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas digitalizācijai un reaģēšanai uz izaicinājumiem šajā jomā.

Pēdējos gados ievērojams progress ir panākts sociālā nodrošinājuma informācijas elektroniskā apmaiņā starp iestādēm. Komisija un dalībvalstis arī ir sākušas darbu, lai turpinātu pilnveidot iedzīvotāju/uzņēmumu un sociālā nodrošinājuma iestāžu, darba inspekciju un veselības aprūpes sniedzēju savstarpējo saskari, racionalizējot procedūras un mazinot administratīvo slodzi visām iesaistītajām personām.

2.2.1. Sociālā nodrošinājuma pārrobežu lietu efektīvāka apstrāde, sadarbojoties dažādām iestādēm: EESSI sistēma

Atbilstoši ES noteikumiem par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordināciju¹⁹ **sociālā nodrošinājuma informācijas elektroniskas apmaiņas (EESSI)** sistēma ir veidota, lai nodrošinātu ātru un drošu informācijas apmaiņu starp sociālā nodrošinājuma iestādēm visā Eiropā, aizstājot saziņu papīra formā.

EESSI projekts tika sākts 2008. gadā un kopš sistēmas darbības sākšanas 2019. gadā EESSI ļauj ātrāk, efektīvāk un precīzāk apstrādāt lietas sociālā nodrošinājuma jomās un virzienos, uz kuriem attiecas ES koordinācijas noteikumi (piemēram, piemērojamo tiesību aktu noteikšana, slimības pabalsti, nelaimes gadījumi darbā, pensijas, bezdarba un ģimenes pabalsti).

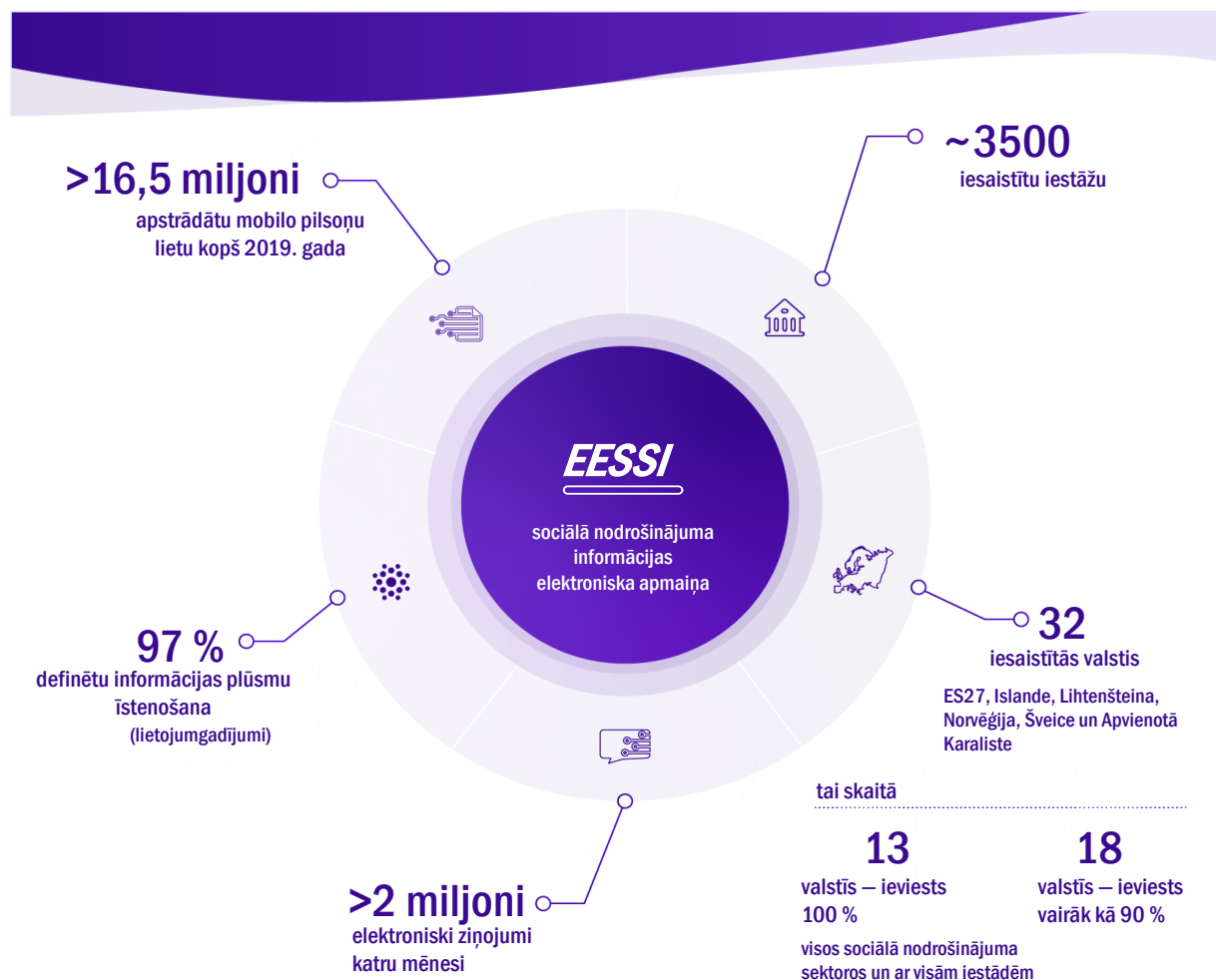
¹⁷ Ierosinātā regula, ar ko Regulu (ES) Nr. 910/2014 groza attiecībā uz Eiropas digitālās identitātes regulējuma izveidi. Eiropas Parlaments un Padome 2023. gada 29. jūnijā panāca politisku vienošanos par šo priekšlikumu.

¹⁸ Regulas priekšlikums, ar ko nosaka pasākumus augsta līmeņa publiskā sektora sadarbspējai visā Savienībā.

¹⁹ Sk. Regulas (EK) Nr. 883/2004 78. un 79. pantu un Regulas (EK) Nr. 987/2009 4. un 95. pantu.

Mērķis ir veicināt sociālā nodrošinājuma tiesību aizsardzību pāri robežām, ļaujot ātrāk izskatīt lietas, aprēķināt un izmaksāt pabalstus (piemēram, pensijas tiesības cilvēkiem, kuri ir strādājuši vairākās valstīs; ģimenes un bezdarba pabalsti).

Sistēmā tiek standartizēta informācijas apmaiņa un uzlabota sociālā nodrošinājuma procesu efektivitāte un administratīvā sadarbība starp valstīm un to sociālā nodrošinājuma iestādēm, neskarot valstu pamata sociālā nodrošinājuma sistēmu specifiskās īpašības.

Pieredze ar *EESSI* ir izcēlusi to, cik sarežģīti ir digitalizēt pārrobežu procesus, kuros ir iesaistīti tūkstošiem sociālā nodrošinājuma iestāžu un visi sociālā nodrošinājuma sistēmas atzari. Par spīti dalībvalstu apņēmībai, veltītajam laikam un ieguldījumiem projektējot, izstrādājot un ieviešot plaša mēroga digitālo risinājumu sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijai visā ES, progress ES līmenī ir lēns²⁰.

Lai arī *EESSI* šobrīd darbojas visās 32 iesaistītajās valstīs un jau racionalizē lietu izskatīšanu to cilvēku labā, kuri pārvietojas ES, dažās valstīs vēl ir jāveic pasākumi, lai pabeigtu sistēmas ieviešanu valsts mērogā. Tas jo īpaši attiecas uz veselības aprūpes izmaksu atlīdzināšanu starp valstīm. Kamēr tiek izpildīti šie pēdējie pasākumi, attiecīgo procesu īstenošanā ir jāizmanto alternatīvi saziņas veidi ārpus sistēmas. Šā iemesla dēļ 13 valstīm, kuras jau ir pilnībā ieviesušas *EESSI*²¹, ir paralēli jāuztur procesi arī papīra formā attiecībā uz darījumiem ar

²⁰ Kopš projekta sākuma 2008. gadā līdztekus valstu resursiem no ES budžeta *EESSI* attīstīšanai ir piešķirti vairāk nekā 120 miljoni eiro.

²¹ 13 valstis var apmainīties ar informāciju elektroniski visos sociālā nodrošinājuma sistēmu sektoros un ar visām iestādēm: BG, DK, EE, FR, CY, LV, HU, MT, PT, SE un IS, NO un UK.

valstīm, kuras vēl nav gatavas.

Pilnīgas *EESSI* ieviešanas pabeigšana ir prioritāte²². Komisija turpina palīdzēt dalībvalstīm ieviešanā. Tā strādā ar dalībvalstīm, lai pilnveidotu sistēmu un tās procesus.

Eiropas Darba iestāde arī palīdzēs veicināt *EESSI* izmantošanu²³. Eiropas Darba iestāde plāno sākt īstenot savstarpējas mācīšanās un izpratnes programmu par rezultatīvāku *EESSI* sistēmas izmantošanu.

Komisija aicina dalībvalstis:

- paātrināt *EESSI* ieviešanu, lai nodrošinātu, ka sistēma ir pilnībā ieviesta vēlākais līdz 2024. gada beigām.

Komisija aicina Eiropas Darba iestādi:

- 2024. gadā sākt savstarpējas mācīšanās un izpratnes programmu attiecībā uz *EESSI*.

Komisija veiks šādas darbības:

- strādās ar dalībvalstīm, lai paātrinātu to ieviešanas centienus un nodrošinātu ceturkšņa uzraudzību un ziņošanu par šiem centieniem tīmekļvietnē *Europa*²⁴.

Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm veiks šādas darbības:

- turpinās pilnveidot *EESSI* darbību un uzturēšanu, lai vēl vairāk veicinātu sistēmas izmantošanu sociālā nodrošinājuma iestādēs.

2.2.2. Atvieglota mobilo pilsoņu saskare ar valsts iestādēm visā Eiropā: *ESSPASS* iniciatīva

Lai arī ir būtiski, ka tiek pilnveidota sociālā nodrošinājuma informācijas elektroniska apmaiņa starp iestādēm, tas ir tikai pirmais solis. Digitalizācijai būtu jānāk par labu ikvienam, jo īpaši pilsoņiem un uzņēmumiem, turpinot palīdzēt izmantot viņu tiesības vienotajā tirgū, racionalizējot procedūras un samazinot administratīvo slodzi.

Šajā nolūkā Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā²⁵ tika izziņots **Eiropas sociālā nodrošinājuma kartes (*ESSPASS*)** izmēģinājuma projekts, lai izpētītu digitālu risinājumu iedzīvotāju sociālā nodrošinājuma tiesību dokumentu (t. i., portatīvo dokumentu, ieskaitot EVAK) pārbaudei citās ES dalībvalstīs. Tam vajadzētu atvieglot iespēju iedzīvotājiem izmantot savas sociālā nodrošinājuma tiesības, ceļojot, pārvācoties un strādājot citā dalībvalstī, un reizē mazināt krāpšanās un kļūdīšanās briesmas. Tam arī vajadzētu vienkāršot procedūras uzņēmumiem, piemēram, nosūtot savus darbiniekus īslaicīgi strādāt ārzemēs (t. i., darba ņēmēju norīkošana darbā).

EESSI nodrošina informācijas apmaiņu tikai starp sociālā nodrošinājuma iestādēm, savukārt *ESSPASS* palīdzētu cilvēkiem, kuri ceļo vai pārvācas uz citu ES valsti, un uzņēmumiem, kuri darbojas ārzemēs, digitāli sadarboties ar sociālā nodrošinājuma iestādēm un citām valsts iestādēm, piemēram, darba inspekcijām un veselības aprūpes sniedzējiem, kad tas

²² Pilnīga *EESSI* ieviešana varētu efektīvi atbalstīt pārrobežu darbaspēka mobilitāti un tādējādi uzlabot darba tirgu noturību ekonomiskajā ciklā: ESAO ekonomikas apsekojumi: [Eirozona 2021](#), OECD Publishing, Paris.

²³ [Regulas \(ES\) 2019/1149](#), ar ko izveido Eiropas Darba iestādi, 19. apsvērums un 7. panta 3. punkts.

²⁴ Sociālā nodrošinājuma informācijas elektroniska apmaiņa (*EESSI*) – Nodarbinātība, sociālie jautājumi un iekļautība – Eiropas Komisija (europa.eu).

²⁵ Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāns.

nepieciešams.

ESSPASS pamatā būtu attiecīgās ES digitālās iniciatīvas. Tīmekļvietne *Your Europe* kalpos par iespējamo vienoto kontaktpunktu pilsoņiem un uzņēmumiem, lai pieprasītu sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas dokumentus, kurus paredzēts digitalizēt saskaņā ar Vienotās digitālās vārtejas regulu. Eiropas digitālās identitātes regulējums un standartizētie ES digitālie maki pēc to ieviešanas būtu izmantojami, lai identificētu mobilos pilsoņus, glabātu un kopīgotu digitālos portatīvos dokumentus, ieskaitot EVAK.

ESSPASS to papildinātu, ļaujot sociālā nodrošinājuma iestādēm, darba inspekcijām un veselības aprūpes sniedzējiem reāllaikā pārbaudīt dokumentu derīgumu un to, vai ir veiktas izmaiņas.

Ceļojumu piemēri

Pateicoties ES noteikumiem, ja, īslaicīgi uzturoties ārzemēs, jums ir nepieciešama veselības aprūpe, jūs to saņemsiet ar tādiem pašiem nosacījumiem un par tādu pašu maksu kā vietējie iedzīvotāji. Ārsts jums lūgs uzrādīt Eiropas veselības apdrošināšanas karti (EVAK). Valsts pārvaldes iestādes pēc tam parūpēsies par izmaksu atlīdzināšanu. Tomēr var gadīties, ka karte ir aizmirsta vai nozaudēta. Problēmas var rasties arī tad, ja slimnīca nevar pārbaudīt EVAK derīgumu (piemēram, šaubu gadījumā var būt nepieciešama papildu informācijas apmaiņa starp dalībvalstu attiecīgajām iestādēm).

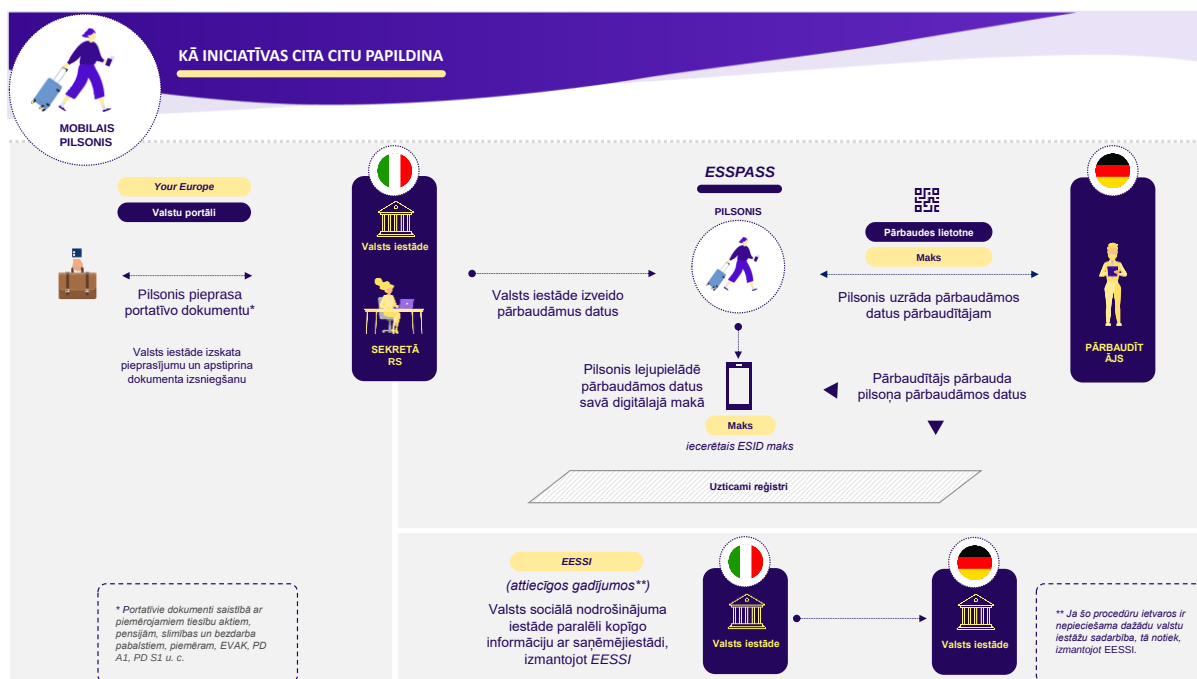
- Pirms došanās atvaļinājumā uz Spāniju Živai jāpieprasa digitāla EVAK no savas veselības apdrošināšanas iestādes Slovēnijā. Lai to izdarītu, viņa apmeklē tīmekļvietni *Your Europe* (t. i., vienoto digitālo vārteju), kur viņa tiek novirzīta uz savas iestādes tīmekļvietni.
- Iestāde izsniedz digitālo EVAK.
- Živa vienkārši saglabā EVAK savā digitālajā makā (t. i., iecerētajā ES digitālās identitātes makā). Viņai vairs nav jāņem līdzi plastmasas karte.
- Ja Živai atvaļinājuma laikā būs nepieciešama medicīniska palīdzība, viņa slimnīcā uzrādīs EVAK, lai apliecinātu, ka viņai ir apdrošināšanas segums Slovēnijā.
- Ar ESSPASS slimnīca var reāllaikā pārbaudīt, vai EVAK ir derīga (t. i., to ir izsniegusi kompetenta iestāde un tās derīguma termiņš vēl nav beidzies). Tas ļauj palielināt palāvību uz EVAK un samazināt risku, ka veselības aprūpes sniedzējs to varētu nepieņemt.

Saskaņā ar ES noteikumiem, ja jums ir uzņēmums un jūs vēlaties nosūtīt darbinieku īslaicīgi strādāt ārzemēs (t. i., darbā norīkotie darba ņēmēji), jums ir jāpieprasa darbiniekam / darbā norīkotajam darba ņēmējam piemērojamo sociālā nodrošinājuma tiesību aktu apliecinājums (t. i., portatīvais dokuments A1). Uzņemtajā valstī inspektors var lūgt darbā norīkotajam darba ņēmējam uzrādīt šo apliecinājumu. Atsevišķos gadījumos inspektoram var būt šaubas par dokumenta derīgumu un var būt nepieciešama papildu informācijas apmaiņa starp iestādēm.

- Jannim ir uzņēmums, un viņš vēlas nosūtīt savu darbinieku Georgiju īslaicīgi strādāt Itālijā. Jannis kompetentajai Grieķijas iestādei pieprasa digitālo portatīvo dokumentu A1. Viņš apmeklē tīmekļvietni *Your Europe*, kur tiek novirzīts uz savas valsts iestādes tīmekļvietni.
- Valsts sociālā nodrošinājuma iestāde pārbauda pieprasījumu un, ja ir izpildīti nosacījumi, izsniedz digitālo dokumentu, kurš tiek darīts pieejams Jannim un

Georgijam.

- Georgijs vienkārši saglabā dokumentu savā digitālajā makā (t. i., iecerētajā ES digitālās identitātes makā).
- Grieķijas sociālā nodrošinājuma iestāde paralēli informē Itālijas atbilstošo iestādi par darba ņēmēja norīkošanu, izmantojot *EESSI*.
- Itālijas darba inspektore Nikola lūdz Georgiju uzrādīt portatīvo dokumentu A1.
- Izmantojot *EESSI*, Nikola reāllaikā pārbauda dokumenta derīgumu. Tas ļauj pārbaudīt dokumenta derīgumu, palielinot uzticību.

Iespējamajam *ESSPASS* risinājumam ir pilnībā jāatbilst ES datu aizsardzības tiesību aktiem, jo īpaši Vispārīgajai datu aizsardzības regulai²⁶ un drošības noteikumiem. Persondatu apstrādei ir jābūt juridiskam pamatam, tas attiecas arī uz situācijām, kur jau apkopoti un apstrādāti dati tiek nosūtīti / darīti pieejami citām publiskām un privātām personām. Turklāt būtu jāapstrādā tikai tādi dati un piekļuve attiecīgajām valsts iestādēm un uzticamām ieinteresētajām personām (t. i., veselības aprūpes sniedzējam EVAK gadījumā) jānodrošina tikai tādiem datiem, kas ir obligāti nepieciešami tiesību pārbaudīšanai. Risinājumam arī ir jāatbilst piekļūstamības prasībām²⁷ un jāiekļauj ikviens, it īpaši invalīdi, vecāki cilvēki un cilvēki, kuriem nav digitālo prasmju.

ESSPASS izmēģinājuma projekts sākās 2021. gadā ar pirmo izmēģinājuma darbību posmu, kurš tika īstenots Itālijas sociālā nodrošinājuma iestādē *Istituto Nazionale della Previdenza Sociale* un kura ietvaros galvenā uzmanība tika veltīta portatīvā dokumenta A1 procedūru digitalizācijai. 13 citas dalībvalstis sekoja šim pirmajam posmam, galvenokārt novērotāju statusā. Rezultāti demonstrēja to, kā *ESSPASS* varētu palīdzēt atvieglot dzīvi mobiliem pilsoņiem un uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ārzemēs, ieskaitot mazos un vidējos

²⁶ [Regula \(ES\) 2016/679](#) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula).

²⁷ Sk. īpaši Direktīvu (ES) 2016/2102 par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību un Direktīvu (ES) 2019/882 par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām, sevišķi tās I pielikumu.

uzņēmumus, racionalizējot procedūras un mazinot administratīvo slogu²⁸.

Turpinot pirmajā posmā sāktu, divi dalībvalstu iestāžu konsorcijs īsteno *ESSPASS* darbības un turpina izmēģinājuma pasākumus, izsniedzot un pārbaudot portatīvo dokumentu A1 un Eiropas veselības apdrošināšanas karti²⁹ programmas “Digitālā Eiropa” ietvaros.

Komisija turpinās atbalstīt šo konsorcijs darbību un palīdzēs nodrošināt, lai šīs darbības atbilst citām ES digitālajām iniciatīvām.

Visā izmēģinājuma projekta īstenošanas laikā (projekts tiks pabeigts 2025. gadā), kā arī ņemot vērā iespējamo digitālā risinājuma plaša mēroga ieviešanu visā Eiropā, nepārtraukts konkrēts politiskais un finansiālais dalībvalstu atbalsts ir būtisks.

Komisija aicina dalībvalstis:

- pievienoties diviem dalībvalstu iestāžu konsorcijs, kas izmēģina portatīvā dokumenta A1 un EVAK digitālo izsniegšanu un pārbaudi.

Komisija veiks šādas darbības:

- līdztekus līdzfinansēšanai tā palīdzēs konsorcijs un sniegs tehnisko ekspertu zināšanas līdz to darbības pabeigšanai 2025. gadā;
- pēc konsorcijs šobrīd īstenoto izmēģinājuma darbību apsekošanas lems par turpmākiem soļiem, ieskaitot iespēju ieviest *ESSPASS* risinājumu visās ES dalībvalstīs, un par to, vai šajā sakarā būtu nepieciešams tiesiskais regulējums.

2.3. Citas iniciatīvas, kas veicina pārvietošanās brīvību, darbaspēka mobilitāti un darba tiesību aizsardzību

Šobrīd tiek izstrādātas vēl vairākas sistēmas un rīki darbaspēka mobilitātes, sociālās aizsardzības, pārrobežu veselības aprūpes un darba tiesību aizsardzības atbalstīšanai. Tās papildina *EESSI* un *ESSPASS*, un to mērķis ir turpināt veicināt pilsoņu un darba ņēmēju mobilitāti, vienkāršot administratīvās procedūras iedzīvotājiem, uzņēmumiem un valsts iestādēm, kā arī aizsargāt darba ņēmēju tiesības.

²⁸ Rezultāti tika prezentēti Konferencē par digitalizāciju sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijā un darba kartēm. Konferencē aptaujas respondenti uzskatīja, ka *ESSPASS* palīdzētu būtiski mazināt šķēršļus pārvietošanās brīvībai un darbaspēka mobilitātei (56 %) un vienkāršotu procedūras pilsoņiem un darba ņēmējiem (63 %), iestādēm, darba inspekcijām un veselības aprūpes sniedzējiem (66 %) un uzņēmumiem (52 %). Tā arī palīdzētu samazināt kļūdas un krāpšanu sociālā nodrošinājuma jomā (61 %).

²⁹ Eiropas digitālās identitātes regulējuma dalībvalstu iestāžu konsorcijs (AT, BE, CZ, DK, DE, IE, IT, NL, PL, PT, ES, SE) izstrādā ES digitālās identitātes maka izmantošanas iespēju portatīvajam dokumentam A1 un EVAK (citu lietojumu starpā). Dalībvalstu iestāžu konsorcijs [Eiropas blokkēdes pakalpojumu infrastruktūrā](#) (AT, BE, DE, IT) turpina pētīt infrastruktūras un blokkēdes izmantošanu digitālo dokumentu apmaiņā.

Pensijas 	Ar Komisijas atbalstu tiek izstrādāts Eiropas pensiju tiesību izsekojamības dienests, lai mobilajiem darba ņēmējiem jebkurā karjeras posmā nodrošinātu informāciju par viņu pensiju tiesībām dalībvalstīs, kurās viņi ir strādājuši. Šā dienesta pamatā ir esošās valstu tiesību izsekojamības sistēmas. Mērķis ir dot cilvēkiem iespēju pieņemt uz informāciju balstītus lēmumus par savu karjeru un nepieciešamajiem iekrājumiem, lai nodrošinātu sev pienācīgu pensiju.
Darba ņēmēju norīkošana³⁰ 	Komisija un dalībvalstis izstrādā vienotu darba ņēmēju norīkošanas deklarācijas elektronisko veidlapu (e-deklarācija). E-deklarācijas mērķis ir mazināt administratīvo slogu uzņēmumiem un atvieglot informācijas kopīgošanu ar kompetentajām iestādēm dalībvalstīs, vienlaikus palīdzot apkarot krāpšanu un ļaunprātīgu izmantošanu.
Pārrobežu veselības aprūpe 	Jaunveidojamās Eiropas veselības datu telpas³¹ ietvaros Komisija un dalībvalstis plāno panākt digitālās infrastruktūras <i>MyHealth@EU</i> pilnvērtīgu izmantošanu visā Eiropā, lai apmainītos ar e-receptēm, pacientu veselības pārskatiem, laboratorisko izmeklējumu rezultātiem, slimnīcu izrakstiem un medicīniskajiem attēliem. Tādējādi varētu būt iespējams vienkāršot ar pārrobežu veselības aprūpes izmaksu atlīdzināšanu saistītās administratīvās procedūras³². 2023. gadā <i>MyHealth@EU</i> jau darbojas vienpadsmit dalībvalstīs, nodrošinot e-recepšu un pacientu veselības pārskatu pakalpojumus.
Darba tiesības un darba nosacījumi 	ES sociālie partneri būvniecības nozarē ar Komisijas finansiālo atbalstu 2023.–2025. gadā īsteno projektu, lai izpētītu potenciālu sadarbību starp dažādu valstu darba un sociālās identitātes kartēm. Mērķis ir veicināt darba tiesību un darba nosacījumu ievērošanu, uzlabot pārredzamību un nodrošināt taisnīgu darbaspēka mobilitāti.

3. Digitālie jauninājumi dalībvalstīs, kas veicina pārrobežu sociālā nodrošinājuma procesu efektivitāti

ES un valstu centieniem ir jāiet roku rokā, lai panāktu progresu sociālā nodrošinājuma sistēmu

³⁰ [Direktīva 2014/67/ES par to, kā izpildīt Direktīvu 96/71/EK par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā.](#)

³¹ [Priekšlikums – regula par Eiropas veselības datu telpu.](#)

³² Saskaņā ar [Direktīvu 2011/24/ES](#) par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē.

koordinācijas digitalizācijā.

Visas dalībvalstis izpēta veidus, kā racionalizēt procesus un nodrošināt pakalpojumu efektīvu sniegšanu, lai arī progress aizvien ir nevienmērīgs visā Eiropā un dažādos valstu sociālā nodrošinājuma sistēmu sektoros³³.

Daudzas valstis ir sākušas digitalizēt sociālās aizsardzības pārvaldību un nodrošināšanu, izmantojot vienkāršotus vienas pieturas digitālos portālus, automatizētus procesus (ieskaitot attiecībā uz piekļuvi atsevišķiem pabalstiem), pensiju simulatorus un iepriekš aizpildītas pieteikumu veidlapas. Šie **jauninājumi valstu līmenī** ne tikai uzlabo valsts sociālās aizsardzības un sociālā nodrošinājuma sistēmu piekļūstamību un efektivitāti, bet tie arī **ir priekšnosacījumi efektīvākiem digitalizētiem pārrobežu sociālā nodrošinājuma procesiem**. Tie arī palīdz pilnveidot *EESSI* sistēmas funkcionēšanu un iedzīvotāju lietu apstrādi.

Dalībvalstīm ir jānodrošina, lai to valsts sociālā nodrošinājuma tīmekļvietnes, mobilās lietotnes un tiešsaistes publiskās saskarnes atbilstu ES prasībām par pieejamību invalīdiem³⁴.

Valstu digitālo iniciatīvu piemēri

Šie centieni ietver digitālo risinājumu izmantošanu portatīvā dokumenta A1 izsniegšanas paātrināšanai un faktu pārbaudei, lai noteiktu, kuri sociālā nodrošinājuma tiesību akti ir piemērojami, kā to dara Francijas iestāde *URSAFF* un Beļģijas Valsts sociālā nodrošinājuma birojs. Piemēram, Beļģijā 80 % pieteikumu tiek apstrādāti bez cilvēka iejaukšanās un portatīvie dokumenti A1 tiek izsniegti 24 stundu laikā. Šie jauninājumi arī uzlabo lēmumu precizitāti un dokumentos iekļautās informācijas pareizību.

Dažu dalībvalstu iestādes ir ieviesušas pilnībā automatizētus pabalstu piešķiršanas procesus. Kā piemēri minama Polijas Sociālās apdrošināšanas iestāde (*ZUS*) ar tās automatisko programmatūru ģimenes pabalstu piešķiršanai un Beļģijas *Crossroads Bank for Social Security*.

Itālijas *Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS)* izmanto datizraci un mākslīgo intelektu, lai konstatētu un novērstu krāpšanas gadījumus un kļūdas sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķiršanā.

Dalībvalstis ir izrādījušas arvien lielāku interesi par divpusēju un daudzpusēju informācijas apmaiņu un attiecīgo sociālā nodrošinājuma datubāzu savienošanu (piemēram, Somijas un Igaunijas ieviestais risinājums, kas automatizē datu apmaiņu starp abu valstu iedzīvotāju reģistriem).

Papildus sociālā nodrošinājuma informācijas elektroniskas apmaiņas (*EESSI*) sistēmai, kas ir prioritāte, dalībvalstīm būtu jāturpina ieguldīt savu sociālā nodrošinājuma sistēmu digitalizācijā arī tādēļ, lai nodrošinātu vienotu digitālo pieredzi mobilajiem pilsoņiem un uzņēmumiem. Šā procesa atbalstam ir pieejami dažādi ES finansējuma instrumenti, piemēram, programma “Digitālā Eiropa” (*DIGITAL*)³⁵, programma *InvestEU*, Eiropas Reģionālās

³³ Atbildot uz sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas digitalizācijas darba grupas anketu (2023. gada 8. martā), dažas dalībvalstis uzsvēra riskus un izaicinājumus, kas saistīti ar atšķirīgiem digitalizācijas un automatizācijas līmeņiem dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmās.

³⁴ Sk. iepriekš 34. zemsvītras piezīmi.

³⁵ *DIGITAL* budžets ir 7,5 miljardi eiro 2021.–2027. gada faktiskajās cenās, ieskaitot 1,1 miljardu, kas paredzēts, lai nodrošinātu digitālo tehnoloģiju pārdomātu izmantošanu ekonomikā un sabiedrībā.

attīstības fonds, tehniskā atbalsta instruments (TSI)³⁶ un Eiropas Sociālais fonds Plus³⁷. Pasākumi publisko pakalpojumu digitalizēšanai un valsts administrācijas procesu modernizēšanai ir iekļauti visu valstu atveseļošanas un noturības plānos, kuros vismaz 20 % plāna kopējo resursu ir jānovirza digitālajiem mērķiem.

Būtu jāveicina paraugprakses apmaiņa attiecībā uz valstu rīkiem un risinājumiem. Ņemot vērā tās kompetenci, šajā jautājumā atbalstu varētu sniegt Eiropas Darba iestāde, palīdzot veidot prakses kopienas un veicinot regulāru pieredzes apmaiņu starp valstu pārvaldes iestādēm.

Dalībvalstu centienus atbalstīšanai Komisija aicina Eiropas Darba iestādi:

- 2024. gadā apkopot paraugpraksi un, rīkojot īpašus seminārus, veicināt regulāru pieredzes apmaiņu starp valstu iestādēm attiecībā uz digitāliem rīkiem sociālajā nodrošinājuma sistēmās, ieskaitot pārrobežu pakalpojumu kontekstā;
- uz šīs darbības rezultātu pamata analizēt valstu digitālos risinājumus visos sociālā nodrošinājuma sistēmu atzaros, valstu sistēmu digitālo briedumu un valstu līmenī pieejamos resursus. Uz šīs informācijas pamata varēs rīkoties, lai mērķtiecīgāk novirzītu ieguldījumus un atbalstu tur, kur tas visvairāk nepieciešams.

Komisija aicina dalībvalstis:

- pabeigt *EESSI* sistēmas pilnīgu ieviešanu un Vienotās digitālās vārtejas regulas II pielikumā iekļauto trīs sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas procedūru digitalizāciju;
- līdz 2025. gadam panākt, ka iedzīvotāji var arī tiešsaistē iegūt un pieprasīt portatīvos dokumentus slimības, nelaimes gadījumu darbā un arodslimību, kā arī bezdarba pabalstu jomā papildus tiem, kuru procedūras jau ir digitalizējamas saskaņā ar Vienotās digitālās vārtejas regulu;
- uzturēt ieguldījumus valsts un pārrobežu sociālā nodrošinājuma un sociālās aizsardzības lietu apstrādes procesu automatizēšanā, vienlaikus virzoties uz valstu sociālā nodrošinājuma sistēmu plašāku sadarbību;
- intensificēt centienus līdz 2030. gadam izpildīt Eiropas digitālās desmitgades mērķus, lai 100 % galveno publisko pakalpojumu būtu pieejami tiešsaistē, ieskaitot sociālo nodrošinājumu, un 100 % iedzīvotāju būtu piekļuve elektroniskas identifikācijas (eID) līdzekļiem, kas izmantojami galvenajiem publiskajiem pakalpojumiem visā ES, ieskaitot sociālo nodrošinājumu.

Komisija arī aicina Eiropas Parlamentu un Padomi:

- ātri panākt vienošanos par ES sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas noteikumu pārskatīšanu. Komisija turpinās atbalstīt pārējos likumdevējus šā mērķa sasniegšanai.

³⁶ Sk., piemēram, https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/labour-market-social-protection-and-migration/strengthening-administrative-capacity-italian-national-institute-social-security_en.

³⁷ Vairākas valstis šos instrumentus izmanto, lai atbalstītu iniciatīvas sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas digitalizācijā (piemēram, Eiropas Sociālais fonds Plus tiek izmantots *EESSI* un ANM un *DIGITAL* tiek izmantoti *ESSPASS* izmēģinājuma projekta īstenošanai).

4. Virzība uz digitālāk integrētu sociālās nodrošināšanas koordinācijas sistēmu

Pēdējos gados Komisija un dalībvalstis ir izveidojušas pamatu mūsdienīgai un digitalizētai sociālā nodrošinājuma koordinācijas sistēmai attiecībā gan uz informācijas apmaiņu starp iestādēm pāri robežām, gan pakalpojumu nodrošināšanu pilsoņiem un uzņēmumiem.

Ir būtiski turpināt šos centienus un paātrināt progresu virzībā uz pilsoņiem un uzņēmumiem draudzīgākām, savā starpā savienotām un sadarboties spējīgām sociālā nodrošinājuma sistēmām. Tas lielā mērā ir atkarīgs no politiskās vadības, apņēmības un ieguldījumiem, un tam ir nepieciešams ilgtermiņa skatījums.

Mērķis ir nodrošināt vienotu un drošu informācijas plūsmu pāri robežām, lai piekļuve sociālā nodrošinājuma pakalpojumiem pilsoņiem un uzņēmumiem būtu ātrāka un vienkāršāka un viņiem tiktu nodrošināta pieredze bez apgrūtinājumiem, izmantojot šos pakalpojumus visā ES.

Lai to panāktu un īstenotu pieeju, kuras centrā ir pilsoņi un uzņēmumi, būtu nepieciešama integrētāka datu apmaiņa starp sociālā nodrošinājuma sistēmām ar plašāku **sadarbspēju** – atbilstoši Sadarbspējīgas Eiropas akta priekšlikumam³⁸, sociālā nodrošinājuma datu **automatizāciju, standartizāciju un tiešu piekļuvi** datu pirmavotam³⁹.

Šāda integrēta pieeja racionalizētu administratīvos procesus, samazinot papīra dokumentu un manuāli veicamo uzdevumu apjomu un ļaujot efektīvāk sadalīt resursus. Sadarbspēja ļautu valstu iestādēm integrēt datus no dažādiem avotiem un nodrošināt, ka visās sistēmās tiek kopīgota precīza un atjaunināta informācija. Tāda sadarbspējīga apmaiņa ir nepieciešama arī ar sistēmām, kas aptver mobilo darba ņēmējus, uz kuriem neattiecas ES sociālās nodrošināšanas koordinācijas noteikumi, piemēram, starptautisku organizāciju, ES iestāžu un citu struktūru darbiniekus. Automatizētas sistēmas palīdzētu iestādēm konstatēt krāpnieciskas darbības modeļus, kuros ir iesaistītas dažādas atrašanās vietas dažādās valstīs. Rezultātā rastos izmaksu ietaupījumi un tiktu nodrošināts, ka pabalsti nonāk pie tiem, kam tie tiešām nepieciešami, un ka cilvēki tiek efektīvi aizsargāti.

Cilvēki varētu piekļūt pakalpojumiem un saņemt pabalstus ērtāk, ietaupot laiku un pūles. Uzņēmumi, kuri sniedz pakalpojumus ārzemēs, gūtu labumu no vienkāršotiem procesiem un precīzākiem datiem.

Lai veicinātu iedzīvotāju, uzņēmumu un valsts iestāžu vienotu pieredzi pārrobežu darbaspēka mobilitātē (gan fiziskajā, gan virtuālajā mobilitātē), ir svarīgi rīkoties ārpus sociālā nodrošinājuma jomas un **veicināt starpnozaru sadarbspēju**⁴⁰. Šajā nolūkā būtu jāizskata dažādie procesi ne tikai sociālā nodrošinājuma koordinācijas pārvaldībā, bet arī darba ņēmēju norīkošanā, pārrobežu veselības aprūpē un sociālā nodrošinājuma koordinācijas un darba tiesību, nodokļu⁴¹ un uzņēmējdarbības tiesību mijiedarbībā. Mērķis ir viest lielāku skaidrību,

³⁸ Pārrobežu sadarbspēja palīdz nodrošināt labāk savienotus pakalpojumus, un tās rezultātā tiks radīti ietaupījumi pilsoņiem un uzņēmumiem, kas vērsas pie valstu pārvaldes iestādēm. Izmaksu ietaupījumi tiek lēsti robežās no 5,5 līdz 6,3 miljoniem eiro pilsoņiem un no 5,7 līdz 19,2 miljardiem eiro uzņēmumiem, kuri vērsas pie valstu pārvaldes iestādēm – [Komisijas dienestu darba dokuments \(2022\) 721](#).

³⁹ Konferencē par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas digitalizāciju un darba kartēm, kā arī digitalizācijas darba grupā nepieciešamību pēc plašākas sadarbspējas, datu standartizācijas un automatizācijas minēja daudzas ieinteresētās personas.

⁴⁰ Konferencēs par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas digitalizāciju un darba kartēm veiktajā aptaujā 80 % respondentu uzskatīja, ka ES un dalībvalstīm būtu vairāk jāiegulda i) pārrobežu sadarbspējā, aptverot saistītas politikas jomas, un ii) automatizācijā.

⁴¹ Komisija izstrādā veidus, kā atvieglot nodokļu maksātāju tiesību īstenošanu un vienkāršot nodokļu saistības, kā paziņots [nodokļu rīcības plānā](#) taisnīgai un vienkāršai nodokļu uzlikšanai, ar ko atbalsta ekonomikas atveseļošanas stratēģiju.

vienkāršot administratīvās procedūras un izpētīt dažādās nozarēs izstrādāto digitālo risinājumu sinerģijas⁴².

Jebkura attīstības virziena kontekstā būtu rūpīgi jāizvērtē vajadzības, pievienotā vērtība un paredzamā ietekme, tai skaitā arī finansiālā, ko radītu papildu sadarbības, tehnisko prasību un datu apmaiņas vienotu standartu ieviešana. Būtu jāņem vērā subsidiaritātes un proporcionalitātes principi, kā arī juridiskie un organizatoriskie aspekti.

Būtu arī jārisina privātuma un datu aizsardzības jautājumi, jo īpaši radot iespējas plašāk kopīgot datus. Tāpat, izmantojot algoritmus vai mākslīgo intelektu, būtu nepieciešami pienācīgi aizsardzības mehānismi, arī lai aizsargātu personas no aizspriedumu un diskriminācijas riskiem.

Ar dalībvalstīm tiks rīkotas regulāras augsta līmeņa sanāksmes, lai pārrunātu galvenās veiktās darbības un uzraudzītu un izvērtētu veikumu.

Komisija veiks šādas darbības:

- 2024. gadā sāks pētījumu par turpmāko ilgtermiņa attīstību sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas digitalizācijā, kā ietvaros cita starpā tiks veiktas šādas darbības:
 - analizēt vajadzības, izmaksas un ieguvumus no sadarbības paplašināšanas valstu kontekstā un pāri robežām un nozarēm, izmantojot no Eiropas Darba iestādes, dalībvalstīm, sociālā nodrošinājuma iestādēm, sociālajiem partneriem un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām saņemto informāciju;
- izskatīt iespēju vairāk vienkāršot un racionalizēt procedūras cilvēku un darba ņēmēju pārvietošanās brīvības pārvaldībai ES nolūkā nodrošināt vienotu digitālo pieredzi;
- reizi gadā organizēt augsta līmeņa sanāksmes ar dalībvalstīm, lai pārrunātu un atbalstītu turpmāku digitalizāciju, standartizāciju un automatizāciju sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijā, veicinot pārvietošanās brīvību un darbaspēka mobilitāti, tai skaitā dažādu attiecīgo nozaru labāku sadarbību.

Komisija aicina dalībvalstis un visas ieinteresētās personas veikt šādas darbības:

- aktīvi darboties, lai sasniegtu mērķi – digitālāk integrētu sociālās nodrošināšanas koordinācijas sistēmu, turpinot ieguldīt digitalizācijā valsts līmenī, rūpīgi arī ņemot vērā notikumus ES līmenī un citās dalībvalstīs.

5. Secinājumi

Digitalizācija ļauj pilsoņiem vieglāk izmantot savas sociālā nodrošinājuma tiesības pāri robežām, mazinot šķēršļus pārvietošanās brīvībai un darbaspēka mobilitātei, tādējādi ļaujot cilvēkiem ērtāk pārvietoties ES, lai ceļotu, dzīvotu, strādātu, mācītos citās dalībvalstīs. Vienkāršojot procedūras, tā arī palīdz novērst krāpšanu un mazina administratīvo slogu uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ārzemēs. Tas kopumā stimulē ilgtspējīgu izaugsmi un

⁴²

Piemēram, Komisijas [priekšlikuma pieņemt direktīvu](#) par digitālo rīku un procesu izmantošanas izvēršanu ES uzņēmējdarbības tiesībās 4. pants paredz veikt [Uzņēmējdarbības reģistru savstarpējās savienojamības sistēmas](#) (BRIS) un citu sistēmu, piemēram, nodokļu un sociālās aizsardzības jomās, iespējamās sadarbības novērtēšanu. BRIS nodrošina bezmaksas piekļuvi uzņēmumu informācijai visās ES valodās, apkopojot to tieši no valstu uzņēmumu reģistriem.

uzlabo konkurētspēju.

Pēdējos gados ir panākts ievērojams progress, tomēr, lai sasniegtu mērķi – vienotu pieredzi bez šķēršļiem mobilajiem pilsoņiem un uzņēmumiem, ir svarīgi intensificēt darbību ES un valstu līmenī, virzoties uz vairāk automatizētām, sadarbībspējīgām un integrētām valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām.

Komisija ir apņēmības pilna virzīt un atbalstīt dalībvalstis un valstu pārvaldes iestādes to centienos paātrināt digitālo pārkārtošanos visā Eiropā.

Dalībvalstu turpmāka iesaiste un politiskais un finansiālais atbalsts aizvien ir priekšnoteikumi digitālākas Eiropas veidošanai, tai skaitā sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijā, lai veicinātu pārvietošanās brīvību un taisnīgu darbaspēka mobilitāti.